وِکھری زندگی

کلام

عبداللطیف لُطفؔ

تے

محمد ظریف خوشتر

ریگی ادبی سنگت الہ آباد (ڈیرہ غازیخان)

وِکھری زندگی

عبداللطیف لطفؔ

محمد ظریف خوشتر

مرتب

محمد اکرم رسولپوری

سرائیکی ادبی سنگت، ایمن آباد

تحصیل جام پور ضلع ڈیرہ غازیخان

جملہ حقوق راکھویں ہیں

پہلی واری	اپریل سنہ ۱۹۸۰ء
تعداد	پنج سو
مُل	پنج روپے
کتابت	قاضی شریف

وی سندھ پرنٹنگ پریس ڈیرہ غازیخان کنوں چھپا

تذکیر

کلامِ لطفؔ

۱	دوسال	محمد اسلم رسولپوری	۳
۲	لطفؔ دی حیاتی	نذر ملک	۷
۳	لطفؔ دی شاعری	طارق اسمٰعیل احمدانی	۹
۴	غزلاں		۱۳
۵	نظماں		۱۸
۶	ڈوہڑے		۴۳
۷	کافیاں		۴۱

کلامِ خوشتر

۸	ڈوہڑے	۵۰
۹	قطعے	۵۱
۱۰	ماہیے	۵۵
۱۱	نظماں	۵۶
۱۲	غزل	۶۲

ورسال

لطفؔ مرحوم دی شاعری دی عمر تقریباً دہہ سال اے اوں
[illegible] جیڑھا کجھ مقام بنا ئے او تقریباً سارا اوندی اپنڑ
[illegible] نتیجہ اے۔ اک طریب دا ئی بیمار تے معمولی تعلیم
یافتہ دیہاتی مزدور ہوݨ دی حیثیت نال اگر لطفؔ دے
کلام دا جائزہ گھدا ونجے تاں یقیناً اساکوں بہوں ساری
نرمی نال کم گھنڑاں ہوسی۔ میکوں علم ہے جو انہیں دے
کلام وچ کئی جا ہیں تیں عیب دی ملدن تیں کئی جا ہیں تیں
مفہوم تیں مطالب دی بجائے لفاظی دا سہارا دتا گھدا
گئے لیکن بعض جا ہیں تے تخیل دے افلاس دے نال نال
سوہنڑے سوہنڑے مفہوم دی مل ویندن

لطفؔ مرحوم نے اگرچہ شاعری دے روایتی انداز
کوں قبول کیتی رکھیے تے نویں خیالیں اتے نویں اصناف
شاعری مثلاً آزاد تے نثری نظم کوں ہتھ دی نہیں لایا لیکن
اوں نے پرانیں سارئیں اصناف مثلاً ڈوہرہ، مقطعہ، مسدس
وغیرہ وچ خوب طبع آزمائی کیتی اے۔ سرائیکی وچ غزل نویں
رجحانات دی حامل اے تے لطفؔ مرحوم نے کجھ غزلاں اکھ
تے سہنڑے ایں پاسے دے رجحانات دا اظہار وی ضرور کیتے۔ اگرچہ انہیں
[illegible] دا موضوع اوہو روایتی قسم دا یعنی عشق وی رہ ئے۔

گو لطفؔ مرحوم دا کلام دا اکثر حصہ عاشقانہ جذبات دے اظہار تے
مبنی اے لیکن انہیں دی نظماں اس موضوع کنیں ہٹ کے وی
ہن جیویں جو انہں دی مشہور نظم "لوں تہذیب" وغیرہ اے
بنیادی طور تے لطفؔ مرحوم حسن و عشق دا اشارہ تے تھیں
ایں موضوع دا بسطے او ڈوہڑہ بھرپور انداز وچ کھدے
اوندے شعراں دی پلھے پہوں اعلیٰ تخلیقی اظہار دا نمونہ بن ویندن
جیرھلے او اپنے محبوب "ناواں" دا ذکر کریندے اے

کہیں ظالم انسان کنوں حیوان دی یاری ٹھیک اے
ہک لفظے دی آبادی توں ویران دی یاری ٹھیک اے
ہر شہر دی مریاں رونق توں گستان دی یاری ٹھیک اے
لطفؔ ہر سیانے توں پچ ناداں دی یاری ٹھیک اے

اینڈے علاوہ لطفؔ جیرھلے اپنڑے بے سیتی دا ذکر
وی کریندے تاں اوندے کلام خصوصاً ڈوہڑے وچ چھان پئے
ویندی اے

اے بے سیتی تنہا لا غرق تھیویں میکوں ڈے گئیں درد کشالے
بے ہمدڑی غوطیں وانگ میڈی ہنجھاں روان رتن پرنالے
میڈے پیار دے بیڑے کوں جیا کیتو بھا لے بھا لے
تہوں بے سیتی ایں لطفؔ کوں نویں ویس پوا گئی کا ۔۔۔

میں کہیں قسم دی تنقید دے ڈھکنوں لطفؔ کوں ڈوہڑے دا
بک وڈا شاعر آکھ سگدان تے اوندے کئی ڈوہریں کوں رجیدے
ویوں بے سیتی، نادان تنقید دے موضوع تے
آ گئے ہوئے ڈوہڑے ہن) سرائیکی ادب وچ چنگا اضافہ قرار
ڈے سگدان

اہیہ تاں عام طور تے آکھیا ویندے جو شاعری واسطے
ڈکھ درد پاڑن دی حیثیت رکھدن لیکن میکوں ایں حقیقت دا
کھلا اعتراف لطفؔ مرحوم دی شاعری دے مطالعے دے بعد
کرنڑا پیئے کیوں جو زندگی دیاں ساریاں بے بسیاں لطفؔ مرحوم
دی حیاتی وچ کٹھیاں تھی گیاں ہن تے دل انہیں اساڈے شاعر
دے کلام کوں پاڑ بڑے ڈکھ نال تیں ایں پاڑ نے انہیں دی
شاعری کوں بک واری مدت تائیں زندہ رہن دی صلاحیت بخش
ڈتی اے

ہیں آخر وچ محمد رمضان تالپور ملک عبدالکریم، میر حسین شاہ تے
غلام محمد ترین دا شکریہ ادا کرنڑاں جو انہیں لطفؔ تے خوشتر دے
کلام دی ترتیب دی فرمائش نال اوندی فراہمی وچ دی میڈی
بھرپور مدد کیتی اے اگر میڈی اے مدد نہ کریندے تاں یقین کر
اے کم میڈے واسطے ہرگز آسان نہ ہا۔ انتھاں نذر محمد ملک تے
طارق اسمٰعیل احراڑی دا شکریہ ادا کرنڑ ضروری اے کیوں جو انہیں لطفؔ
دی زندگی تے شاعری بارے اپنے مضمون عطا کیتن

محمد سلیم سومرو
7.4.80

لطفؔ دی حیاتی

عبداللطیف لطفؔ ۱۹۱۴ء وچ الہ آباد تحصیل جام پور وچ پیدا تھئے۔ اہنیں دے والد دا ناں یار محمد ہا۔ مڈل دا امتحان لطفؔ مرحوم نے مڈل سکول الہ آباد وچوں پاس کیتا۔ او بک ذہین تے قابل طالب علم ہن۔ مڈل کرݨ دے بعد غریبی دی وجہ کولوں اہنیں تعلیم دا سلسلہ ختم کر ڈتا تیں محنت مزدوری کرݨ لگے۔

عبداللطیف لطفؔ مچھی دے شکار دا بہوں شوقین ہن لیکن بعد وچ ایہ کوں اہنیں اپنے روزگار دا وسیلہ وی بݨا گھدا ہا۔ اے پی گال اے جو اے کڈاہیں اہنیں دی بکھ کوں ختم کرݨ دا سبب نہ بݨ سگیا۔

لطفؔ مرحوم کوں شاعری دا شوق چھوٹے لاتوں ہا۔ اہنیں شاعری وچ شاگردی شکوہ سپاہی دی حاصل کیتی۔ لطفؔ مرحوم کوں جوانی وچ ٹھڈے کوسے دی بیماری لگ گئی ہائی غریبی دی وجہ کولوں اہنیں کوں کڈاہیں صحیح علاج میسر نہ آ سگیا۔ ایں سلسلے وچ او ساہلی لاہور تے نورالائی دے علاقیں وچ وی گئے تے کچھ مدت اہنیں علاقیں دی ہسپتالیں وچ گزاری مگر شفایاب نہ تھی سگئے۔

محنت مزدوری تے غذا دی کمی تے زندگی دیں مختلف پریشانیں دی وجہ کنوں لطفؔ جوانی وچ ہڈیں دا ڈھانچہ بݨ گئے

ں عرصے وچ انہیں کوں یک غلطان صورت شخص دی محبت
اسانا وی کرنا پئے گیا جنیداں ذکر انہیں دے کلام وچ
وں سارا بھاہیں تے ملدے۔ لطفؒ مرحوم دی زندگی ڈکھیں
ں بھری رہ گئی انہیں کوں نہ شادی دی خوشی نصیب تھئی نے
نہ کوئی پی

آخر اے بے وفا زندگی دے صدمے سہندیں سہندیں
۱۲ دسمبر ۱۹۷۸ء کوں فوت تھی گئے تے اپنے ابائی قبیلے
دے قبرستان وچ دفن کر ڈتے گئے

شاعری وچ لطفؒ مرحوم دے کئی شاگرد ہن جنہیں دے وچوں
محمد ظریف خوشتر، نذیر احمد آسی، سعید احمد سودائی، طالب حسین طالب
تے خادم حسین پرتاند دے نال مشہور ہن

میں اتھاں ڈاکٹر عبدالرشید بلوچ، سائیں ثناء اللہ خانؒ
تے سید حضور بخش شاہ دا شکر گزار ہاں جو انہیں لطفؒ مرحوم دے
کلام دی اشاعت وچ میڈی مدد فرمائی۔ آخر وچ میں اے بی تھی
دا شکریہ خاص طور تے ادا کریندا ں جو انہیں ایں کم وچ میڈے نال تعاون فرمائے

نذر ملک
سیکریٹری سرائیکی ادبی سنگت الہ آباد

لطفؔ دی شاعری

عبداللطیف لطفؔ سرائیکی دے اک چنگے شاعر ہن۔ انہیں شاعری دی ہر صنف وچ طبع ازمائی کیتی اے۔ انہیں دے کلام وچ روانی تے تسلسل پاتا ویندے

لطفؔ ساری زندگی اک موذی مرض نیں، وچ مبتلا گزاری ہائی اینڈے علاج واسطے او جاہ جاہ تے گئے ہن۔ تیں بعض پردیس علاقیں دی سیر وی کیتی ہا نے۔ شاعر خواہ ہمارے قدرتی حسن کنوں متاثر تھئے بغیر رہ نہیں سگدا۔ ات واسطے لطفؔ مرحوم دے کلام وچ وی فطری حسن دے اثرات دا اظہار بے ساختگی نال ملدے۔ انہیں دی اک نظم "لورالائی دی وادی" دا اک بند ملاحظہ ہووے۔

تُساں سنڈو نال محبت دے لگا شاعر کرنڑ شمارے
انگور الوچے خرمانیاں واہ ڈٹھے آلو بخارے
زرد الو اخروٹ ڈٹھے ڈٹھے واہ زمگدار انارے
شہتوت لذیذ مزید ڈٹھے ہنجر ہن زینت دارے
ہر شے نال طریقے دے رکھی موتیاں وانگ سنگارے

لطفؔ دے کلام دا ذخیرہ ہوں زیادہ اے۔ انہیں نظمیں دے علاوہ غزلاں قطعے تے بند وی بڑے آکھن

غزل اگرچہ سرائیکی زبان وچ تھوڑی مُدت کولوں رواج پا تے
لیکن لطفؔ روایتی مضامین کوں اپنے غزلیں وچ بڈاڈھے سوہنے
طریقے نال بدھے ملاحظہ ہووے

کہیں دے اکھیے لگ تھے ماہی تروڑ نہ دِل دا سانگا
دل توڑن دا انت نتیجہ پوسیا سخت مہانگا
سوکھا ہم گزرندا رہ گئیں او کھے وقت گزار
پکھڑے تیڈے آجو گیاں قدرت جوڑے سانگا
دِل بے چین حالت کئے نی کندھیں نال الیندے
لطفؔ دا پیغام ایہو ہئی ڈیویں و نج توں کانگا

لطفؔ دے کلام وچ ڈوہڑے کوں وڈا مقام حاصل
اے انہیں ڈوہڑے کثیر تعداد وچ لکھن تے اے بہوں
پُراثر ہن ۔ انہیں دے ڈوہڑے عشق وچ ذاتی تجربے
دی عکاسی بڈاڈھے سوہنے انداز وچ کریدن ملاحظہ ہووے

ڈاڈھیں نال اڑاویں نہ دِل نہ بھنواویں گاٹا
تھی بے ہوش زمین تے ڈھیں جڑتے لگیا چھاٹا
اینویں ڈاڈھا مٹھا ہوندے اصل وچ زہر دا خاٹا
لطفؔ ڈاڈھے نال الاونڑ سوفیصد دا گھاٹا

اساکوں لطفیؒ مرحوم دے کلام وچ اینہیں دے پختہ قسم دے سماجی شعور دا احساس ڈی ملدے

اِمھاں سیٹھ تاجر دی گالھ نہیں اِتھ طاں سئے گھر ڈیندے پئن
اِمھاں طاہر عصمت نچدی اے نوٹیں دے ہار پوندے پئن
اِتھ حق باطل دی خبر نہیں ایں حال دے وچ اَجندے پئن
اَج منہ لوں کہیں کوں کیا آکھوں اے گالھ سائیں کوڑی سچی اے

لطفیؒ دے کلام تیں تفصیلی مضمون لکھیا ونج سگدے لیکن جباہ دی کمی کنوں میں اِمھاں ہوکل گھندا ں

طارق اسمٰعیل احمدانی

میڈے اُجڑن دے چن حال نہ پچھ
محبوب دا ہر مھیٹ جاگری اے
بگئے رُس ہمراز ہن لطف دے
ایں سانگے زندگی وِگھری اے

غزل

عشق نہ کہیں نال لاوے کوئی

گل دا گیڑ نہ پاوے کوئی

عشق کریندے ڈاڈھا دکھا

عشق کوں نہ ازماوے کوئی

عشق ہے جوہر پاک مجسم

سوچ سمجھ کے چاوے کوئی

عشق دا لاونڑ درد خریدنڑ

تن کوں نہ تڑپاوے کوئی!

پھس گیاں عشق دے جال ظلم دے

لطفؔ آ چھڑاوے کوئی

غزل

جیں ڈینہ وا تھے دلبر دور

اول ڈینہ تھے دل چکنا چور

ظلم ضمم دے کیا میں ڈساں

رگ رگ وچ پئے لکھ ناسور

رسوا کیتس قدم قدم تیں

کیتس قدم قدم مجبور

اکھیاں سکدیاں روندیاں رہ گیئن

آخر شوویاں تھیاں بے نور

وسدی جھوک اجاڑن لطفن

سوہنڑے دا ہے ایہہ دستور

غزل

جیوے جیوے جگ تے شالا میکوں تروڑی ویندا ہے

کالے بروچ کنّ کپر وچ میکوں چھوڑی ویندا ہے

سمجھا ہا اوں پیار کوں اے لحظے دی بکے کھیڈ اے

دم دے دم وچ بحرِ غم وچ میکوں بوڑی ویندا ہے

بے وفا کوں اہدا رہ گیاں کھڑ کرا ہیں ڈھٹھا رنسی

رنج الم دا غم ستم دا خانہ جوڑی ویندا ہے

آ کیہے لگ کے نت رقیباں دل دے وچ سوچیں تاں ہا

ایں بدن وچ خالی تن وچ نیزے پوڑی ویندا ہے

لطفی آکھو دِ لبرِ با کوں میڈے ویڑے آوے ول

شان گھولم پیکیاں رولم دیندا ں موڑی ویندا ہے

غزل

کہیں دے آکھیے نہ ملیے ترو ڑ نہ دل دا سانگا

دل توڑن دا انت نتیجہ پُوسیا سخت مہانگا

پیار دی پیاس بجھاون کیتے اندا ہم ہر روز
اُوں ڈینہ دا پئے رستہ روندا جیں ڈینہ دا ننگا

غیرتاں غیرن اپنا تھی تے اینویں نہ کر ڈھولا

نہ کھلوا سبھ لوک ہگانڑ نہ کر سانگ کوں سانگا

سوکھا ہم گزریندا رہ گئیں او کھے وقت گزار

بچھڑے تنڈے آ جو گیاں قدر نہ جوڑیے سانگا

دل بے چین حالت کُنے نیں کندھیں نال لیندے
تطفل دا پیام امیو ہن ڈیویں وچ توں کانگا

انتظار

اِتلا نہ ڈھول میکوں توں بہول بے قرار کر
اجنڑ جوان کے نہیں توں اِنتظار کر

اجنڑ ہیں غنچہ ہاں سجنڑ اجنڑ ہیں پھل بنیا نہیں
اجن میں پہلی پیار دی پوڑی نے سیکھی پڑھیا نہیں
اجن۔ کوکل کوں نغمہ تاں سیکھ پڑھیا نہیں
اجن تاں گھنڈ دا ریپ ہے خوشبو اجنڑ بڑیا نہیں
اجن ہیں عشق دا ولا خواب وچ سنیا نہیں
میکوں ذرا سکون ڈے اکھیں نہ خیار کر
تیڈے حسین خیال دا عنوان بنڑ تے گیا ہاں میں
تیڈے ایں پاک پیار دا سلطان بنڑ تے گیا ہاں

تیڈے جنوں دے شہر دا ارمان بن تے گیا ہاں میں
تیڈی دیوانگی کنوں طوفان بن تے گیا ہاں میں
تیڈے ایس دل دے صبر توں انسان بن تے گیا ہاں میں
تیڈے قلم دی ضرب توں نادان بن تیں گیا ہاں میں

حالی تصوّر وچ میکوں ڈینہ رات پیار کر
اجنڑ میڈی نظر کوں سیٹی تنویر والخطاب ڈے
اجنڑ نہ میڈے ہونڑاں کوں توں سُرخی گلاب ڈے
اجنڑ توں میڈے ہتھ کوں پیار دا انتاب ڈے
اجنڑ زمانے دے ہتھیں نہ چنگ ڈے رباب ڈے
اجنڑ نہ توں ہلنگ ڈیرے کوں نہ عذاب ڈے
اجنڑ تاں میکوں ہال ہاں اندر نہ توں اجنڑ ڈے

میکوں توں جگ دے سامنڑے نہ شرمسار کر

اچ ونڑ میڈے کھانڑ تے سئیں سبھے نظارے گنگ ہن
اچ ونڑ میڈی جھلک کنوں ایہ چن ستارے گنگ ہن
اچ ونڑ ایں مست ٹورتوں کئی کنارے گنگ ہن
اچ ونڑ میڈی ایں زلف توں سبھے اتارے گنگ ہن
اچ ونڑ تاں راز راز ہے ایہ لوک سارے گنگ ہن

سالی سجن سہاگ دی شب تائیں وچار کر

لطفاں بھرے نال بن جھٹ وی گزارتوں
دکھ سو تے الم وی وڈے گردن اتارتوں
موسم خزاں کوں ویکھ نہ بن و نج بہارتوں
ویران دل دے محل کوں رج رج سنگارتوں

اینویں نہ سیاں پو بیٹھا نجوں دے ہار توں
ملیسا مراد خواجہ دی سوہنڑی مزار توں
* داغ امید دا سجڑ نہ تارتار کر

ڈوہڑہ

۱

اُٹھ مُوجھاں آندن دِل کوں خوشیاں گھٹ گھٹ آندن
اُدھے جوڑ سوغاتاں ڈکھ دیاں تھالیاں ڈٹ ڈٹ آندن
دل ڈھلاں تقدیر دیاں کھیڈاں لوداں جھٹ جھٹ آندن
لطفؔ ماضی یاد کر بیداں لہنجوں لہپٹ بٹ آندن!

خزاں

سُن عرض سانی اے محفل دا شاہ بنداں تیڈے کیں دا سہارا نہ کیتا
بہاراں توں پہلے خزاں آ گئی اے بہاریں آج تائیں نظر وی نہ کیتا
میڈے نال بالکل بہاراں دی گزریں بلبل دیاں کیں تواراں دی گزریں
ہوا توں چمن تک ہے میں دید کیتی چنبلی تے نرگس دیاں دھاراں دی گزریں
میڈے منہ خموشی ہے اختیار کیتی خوشی تیں غمی دیاں قطاراں دی گزریں
میں اصل شرافت دے قیدی رہے کوں گو لیے ناحق تے ہتھ دیاں وداراں دی گزریں
توں خوش باش رہ گیئں سدا روشنی وچ اساں اپنے ہتھیں دی اندھیاری کیتا
میڈے ہر قدم کوں تیئں ناکام کیتے میں پوشیدہ کیتے تائیں بدنام کیتے
میں بدنامی عاشق دا زیور سجدا ں تیئں بدنامی میڈے دا کیا دام کیتے
میں رستے دی مضبوط دیوار ہامی تیئں اوتر وٹ رستہ شارع عام کیتے

تصور تیڈا ہا لگا ہیں دے اندر تیڈا ورد سونڑا صبح شام کیتے
تیں جو حکم کیتے تیڈا رہیا ہاں میں تن دا گو پیاس نی کیتا
ہا بک لعل زندگی دا او ہار پیٹاں ہا بک دِل اوں بک دل کوں کر پیار پیٹاں
شرق توں مغرب تائیں ہیں گول کیتی میں ہر پتے پتے کوں لاخار پیٹاں
میں تیڈے تصور دی دُنیا وسا تے میں تنہائی دے نال کر پیار پیٹاں
توں چھن عیش و عشرت دے مسند تے بہہ کر میں ڈکھ پتے ہیں میں او دشمار پیٹاں
اچ بے وفائی دا الزام ڈینیں میں کہیں ڈینہ انگل دا اشارہ نہیں کیتا
جیڑھی رات آیاں میں اوں رات چاہنداں دریں تے سولیں دی سفات چاہنداں
بے افسوس نظریں کوں بیٹھا لگائی ہیں میں تیں توں فقط ہوٹاں بات چاہنداں
تیڈے در تیں آیاں میں بن کر فقیر سے میں دیدار تیڈے دی خیرات چاہنداں
ڑے چاہویں نہ چاہویں میکوں تیڈی چاہ اے میں مصروف الفت دے جذبات چاہنداں

☆ وے ہتنڑا ہے پیا ہا جتنیڑے ۔۔۔ نا دیں میں دل کوں ہیں جا آوازو نی

☆ ۔۔۔ ے پیار میکوں اہو کجھ کیا جوتیں منہ آلایا میں او کرڈ کھایا

☆ میں سارے زمانے کو ۔۔۔ تیڈے نال جیویں ہے کیویں نبھایا

تیں دل دی تمنا ڑی ہے پورا کیتا میکوں تا ۔۔۔ تیڑیں دے وانگے رلایا

☆ آخر پیار تیڈے کوں دل دچ سنجاتم میں بن گھاد پیتے ہتن کوں کھایا

میڈے ہتھیں لقمہ اٹھاون ڈی کیتی مگر منہ کھاون گوارا نی کیتا

او وعدے وی بھل گئیں او اقرار بھل گئیں پہلی رات والا او چن پیار بھل گئیں

○ چڑھی تارتوں تائیں ڈے تا ریکتا او تارِ وفا دی سُر تار بھل گئیں

کیا آ کھے تینکوں اے ناچیز بندہ جڈاں ہا سے ٹکرے او ہو دار بھل گئیں

بنایا ہا تیں ہمسفر زندگی دا کیڑیں چن ہم سفر دے او کردار بھل گئیں

او گالیں میڈے سینے پیوست ہن پیاں میں چن دتیاں تیں تاں نہ ٹاری آ

ایں لطفؔ دی ذات توں کھلدے زمانہ تیں ظلم وستم دا بنایا نشانہ
بہاریں کوں نندر سے بہاراں بگاڈے بہاراں اچھلن ایہہ سڑ کے فسانہ
امیداں میڈیاں ساریاں سرسبز تھیون ڈکھاڈے اُمیدیں کوں پہلاٹھکانہ
توں جن ساری دُنیا کوں حیران کرڈے ایہہ دُنیا دی آکھے او کتھ اے دیوانہ
طعنے نہ ماریں ایں تنہا شجر کوں خزاں دے ہوا پیا گزارہ نی کیتا

ڈوہڑہ

ڈاڈھیں نال اڑاویں نہ دِل نہ بھنواویں گا ٹا
تھتی بلے ہوتس زمیں تلے ڈھاسیں جڑتیں لگسیا چھاٹا
اینوں ڈاڈھا مٹھا ہوندے اصل زہر دا چاٹا
لطفؔ ڈاڈھیں نال الاونڑ سو فیصد واگھا ٹا

لوئیں تہذیب

میڈی قوم دائیں توں حال نہ پچھ تہذیب انگریزی رچی لے
مَردیں رکھوائی چاگُت کاکا تے ہتھ ہتھ جیٹھ بڑی بچی لے
آج بے شرمی دے بولا تیں سب ٹیڈی کیٹھے تھیندے پئن
آج بوتلیں وچ پانیلیاں سائیں ہر قسم دے جوس چھکیندے پئن
کئی کیٹھے تھی بدمست شرابی ظاہر شراب کوں پیندے پئن
اے سیٹھ تاجر دی گال نہیں اِتھ مُلاں سئے گھڑ پیندے پئن
اتھاں ظاہر عصمت نچدی اے نوٹیں دے ہار پوندے پئن
اِتھ حق باطل دی خبر نہیں ایں حال دے وچ اے جیندے پئن
آج منہ تیں کہیں کوں کیا آکھوں اے گال سئیں کوڑی سچی اے

اَج لاہور کراچی والیں دا بن ڈٹھے جوڑ جوڑ نیدا پئے

بیٹ ٹیلیفوں دے تاریں تے اَج ڈیکھ لکاہج پڑھیدا پئے

• اَج آگیا وقت کُلہ ریے یک پلے ڈا ماس کھویدا پئے

اَج مُجرم عیش دے نندریں وچ بے جُرم اشراف ٹنگیدا پئے

• یک یار زمین دے ٹوٹے تیں اَج پاک ایمان لٹیدا پئے

اَج ڈیہیں سالیں دی لڑکی کوں اَن چوّیا یار چوئیدا پئے

ایں قوم دے ہر ہر فرد کنوں میڈا روح سئیں ڈاڈھا چاچی اے

یک پاکستان دی دھرتی تے انگریز توں ودھ کرار تھیندن

ھیڈاں آئی تہذیب نرالی ریے ہر روز نویں تکرار تھیندن

اَئی ننگی خلم نمائش تے اے خوش تھی تھی گلزار تھیندن!

ما بھیٹن دی کوئی پہچان نہیں پئے صدقے سائیں چودھار تھیندن

دل ہر ڈ نمائش تی تے سیں ہر روز کلیں تیار تھیندن

ہوں ہک مظلوم وجود اتیں ڈینہ رات نویں نروار تھیندن

ہُوندا ہوں ویلے مقیا تیار کفن نہ ہُوندی عزت بچی اے

ایڈیوں رَن دے سر تے بوڑی ہے اڈوں مرد رکھاوے وال پیا

اے ہیرو خود سڈ ویندا ہے انیدے اُچے اُچے خیال نہیں

ایڈیوں تنگ شلواراں چھوریں دیاں اڈوں رنگ ساڑھیں دے لال نہیں

پا ہیل باٹم دے ہوڑے سائیں ایڈیوں ناز تے نخرے نال نہیں

اے سُرخی پوڈر خود لیسن توڑیں ڈو ترے درجن پال نہیں

افسوس تھیندے ایں قوم دا سائیں ہیندے ڈاڈے بدتر حال نہیں

ہیں اوٹ پٹانگ فیشن دی اَج جاہ جاہ رونق مچی اے

ہیں قوم کوں کیا سمجھا سگدا اے بٹ گئی رنگ برنگی اے

کہیں کاردی نہیں بے کاری اے ہی رگ رگ اندی ڈنگی اے
کہیں کم دا نہیں سیدھ کر سگدی ہر کم دے وچ بے ڈھنگی اے
پئی ایجھے شور شرابے وچ ہٹ دار تلے کھڑی ٹنگی اے
ہیں زندہ لاش دا ولیں ڈیکھو ہک کچھ تلے ہک انگی اے
ہیں سارے ٹیڈی فیشن دی ڈِتی عِلت آن فرنگی اے
آیا کوڑھا کرڑا لندن توں سٹی ایتھی رسم اچھی اے
بیڑھی قوم دا ایہو حال ہوئے اِسلام نہیں اُتھاں آسگدا
کوئی مُلاں مفتی واعظ سئیں نہیں بلکل مغز کھپا سگدا
پابند تلے یا آزاد رہے نہیں اسے کوئی رسم مٹا سگدا
اے دور ہوی بے گرئیں دا کوئی گر نہیں یار ڈسا سگدا
اتھاں جاہ جاہ غنڈے وتھرے ہن کوئی حق نہیں یار سنا سگدا

ایں قوم دے بھولے مالی کوں کوئی فرد نہیں سمجھا سگدا
ہوں ڈیہہ دا ملک عذابی ہے جڈاں عوام چئی آپنی ہے
ہوں ہیرو دا کیا رعب ہوسی جیندیاں ڈاڑھی مچھیاں چٹ سن
پئے تھینک یو بھینک یو آہدے ہن گئے لیس دی پولی رٹن
ایڈوں ویلز دی ڈبی کھیے وچ سپورٹس ڈیندے وچ سٹن
یا ویس اے جیل مینی دا تلے گھندے جیباں کٹن
دل ٹیڈی کون وسکاوٹن کیتے جوڑ تلے لیندے ڈٹن
واہ درس گھدا انہاں غیرت دا ہر موڑ تے لیندے جھٹن
اَج لطفؔ سارے جگ دے وچ پئی رام کہانی چچی اے

لورلائی دی وادی

سنو مجلس بے ڈھنگ شاعر دی پُرسوز اہا گفتار اے
ایں لورلائی دی وادی دی کر ڈیواں بیان اظہار اے
گھلی مست شفاف ہوا ایجھی سرسبز تھئے اشجار اے
مسرور رہیا دل ہر پل وچ تھئے باغاں دے دیدار اے
ہر ہر بوٹی گل پھل ڈسدی ہن خوشبو دے ہمکار اے
ہر پکھی پرندہ مستی دے وچ بدھ پودے یار تنوار اے
جیں پاسے نظر ٹکاواں میں میکوں ڈسدا گل گلزار اے
آ صبح نال پہاڑاں وچ چیکور کرن چمکار اے
جاں لنگھیا شاعر کیں پاسوں چڑھیا عین دماغ خمار اے

کر ٹولے ٹولے کر جُلد سے ہر اِک دے مُنہ مُسکار
میکوں قسم خُدا دَدھ موراں توں پُر ذوق ڈسے رفتار
پوشاکاں دے ہن رنگ ایویں جیویں برق مارے چمکار
اوڈوں رم جھم مینہ برساتاں دے کھڑ جھٹ یار فوار
آ سبزہ زار پلاٹاں وتح بدھ بہندے جوڑ قطار
رب رنگ لایا ہیں دھرتی کوں ہیہ پڑھداں شُکر ہزار
ہا موسم جُون جُولائی دا کر دِل دے نال وچار
ہک ڈینہ نال جیبھاں دے گیاں قسمت نال بازار
ڈیکھ کے دِل حیران تھیا انبساں میوں دے انبار
اتساں سنڈ نال محبت دے لگا شاعر کرنڑ شمار
انگور الوچے خرمانیاں واہ ڈُٹھے آلو بُخارے

بُوٹیاں کئی قسماں بادامیں دیاں کئی نرم کئی سخت نیارے
زرد آلو، اخروٹ ڈٹھے، ڈٹھے واہ رنگدار انارے
شہتوت لذیذ مزیدڈٹھے جو سیب ڈٹھے چلھارے
آڑو نیچے خوب ڈٹھے نیچر بن زینت دارے
ہر شے نال طریقے دی رکھی موتیاں وانگ سنگارے
بھلی قسمت سے اہناں لوکاں دی کیا کراں میں اظہارے
دِل شاعر تھی مایوس گیا لگا رونڑ زار و زارے
آ کھے یار ہووے دلدار اِتھاں آ ڈیکھے شوق بہارے
مسرور کرے دل سکدی کوں آ بیکسدں نال گزارے
تھی دشمن قدماں زیر و بچن جیڑھے رہندن نت سرشارے
پچھے دِل لطفؔ تسلیم کرے ہن قابل دید نظارے

ڈوہڑے

۱

جیندے ماوے ڈھول نصیب ہوون اوکوں بے شک انسان اہدن
جیندے گھر دوج روز رواٹ ہووے اوں گھر کوں تھل ویران آہدن
جیندے منہ متے ڈاہڈھ ہزار ہوون اوکوں سر سنا، دا سلطان اہدن
بس لطفؔ تیکوں بے بختے کوں "نادان" دی اج نادان اہدن

۲

ایں بے ہستی دے رنگ نہ پچھ ایہہ گت ڈیہدی ہے اریاں
اوں ہیت تماشے ڈیہدی ایہہ گھس گھٹیدی ہے عمریاں
ایں بے ہستی دیاں ہر کہیں چاتن سوچ سمجھ کے ہیریا ہا!
بس لطفؔ ایں بختے گنوں پر ماہیئں سکدیاں پریاں

۳

جڑاں بے سیتی آنکدی ہے آثار نظر دِن ڈٹھنگے
دل بے سیتی سکھ سیت کنوں ہے منگدی پیار دے ٹھنگے
نت بے سیتے انسان کوں ہر کوئی روز مریندے ٹھنگے
بس لطفؔ ایہہ بے سیتی ہے بلیار نظر دِن گنگے

۴

جیڑھا ازل کنوں ہے سیتا لے اوہنکوں کیا لوکو اران تھیسی
اوں بدبختے دا بھل تے پرت یار دی کوئی ناداں تھیسی!
بیڑھے گھر وچ منڈھیں کجھ کانہی اوندی کیڑھی نقصان تھیسی
او لطفؔ سکھ دی قدر کرے اوندا چودی نہ مہمان تھیسی

۵

ناداں جیہاں گھر دل آسی اوتھ ڈیرہ غیراں دا یاں پھیٹ ولیسی
میں اجڑیا دل آباد تھیاں نجھ پیار دا پیارا جھٹ، ولیسی
اہیہ ڈکھ چھڑھا گھر کیتی پئے گلہ تھی پاڑا پیٹ ولیسی
توں ڈیکھ گھنیں محبوب سدا لگ لطفاں دا سوغوٹ ولیسی!

۶

میٹھے سے لہہ مرناں وے پیار دا دل تیکوں چن اندازہ تھیسی
میٹھے گھر دتے کوکاں دل سٹڑ میں جیڑھے نبدوزانہ تھیسی
چھپ دلداں ڈیکھ حیران تھیسی میٹھے ڈھول بہانہ تھیسی
ناداں جیڑھے میں یار آکھاں (illegible)

۷

کیس ظالم انسان کنوں حیوان دی یاری ٹھیک اے
ہک لخطے دی آبادی توں ویران دی یاری ٹھیک اے
ہر شہر دی عریاں رونق توں گستان دی یاری ٹھیک اے
لطفؔ ہر سیانے توں ہے "نادان" دی یاری ٹھیک اے

۸

قاصد اوں نادان کوں آکھیں ٹھیک ناں نیں ایہہ رسماں
جیں دی خاطر تیڈی چتاں خاک تلے ہنجوں وچھاں
آج ناں او مشتاق نیڈا سیں کھڈا پئے گھر ریٹاں
لطفؔ نیڈے ملن کیتے ڈیہہ رات اکھیڑ ہدے گیٹاں

۹

تیڈی صورت چن ماہتاب دی اے کر ہوش عقل برباد نہ کر
اینوں بُڈھ دلڑی کوں آوندن کر صبر سجن ہن یاد نہ کر
پھس زلف سیاہ دے پھندے وچ ہن لڈیٹ نے فریاد نہ کر
جے عشق میڈا مطلب نہیں مل اپنڑی دی دل شاد نہ کر

۱۰

ہاکیا ہم دل چیڑی کوں عشق دے راہ توں روہی نچپ کر ہیہ ونج
عشق دے راہ اڑانگے ہن ہٹ بار مصیبت سر وچ پیپ کر ہیہ ونج
تیکوں رعنڑیاں ماراں ڈیندا ہاں توں پلے کنڈی ہٹ پیہ ونج چپ کر ہیہ ونج
پلی خالی پنجرے دی لطف توں نال صبر دے پیہ ونج چپ کر ہیہ ونج

۱۱

نت ایویں خوشیاں مار ہوون نت ایں گلشن آباد ہوون
نت ہوون مست بہاراں چن ہر پوٹی ہوئے شاد ہوون
نت رحمت دی جاری رہ دل ہر دکھ توں آزاد ہوون
میڈے ڈیرے لطفؔ دے اس بیگ تے نت سر بچے کوں یاد ہوون

۱۲

سیڑھ لوکاں دے نخ تکرار گیا آ ڈیکھو یار نظارہ ہے
کہیں آکھیا میہ شبرات ہوسے کہیں آکھیے ہوسنا تارا ہے
اسے جان کے سب ہیران تھیئے ٹیڈے رخ دا سب لشکارا ہے
جیندی دنیا ذکر کریندی اے او لطفؔ پیارا پیارا ہے

۱۳

سن بگا لہہ غرور غماز دا شاہ تیڈی شان تیڈی بہہ گھریہ ولیسی
ہک غریب نال نہ ٹوریے چنبہ میڈی جان تلے آرا وہ ولیسی
شہ اللہ دا اس کوہ ھکاڑے ایہہ منہ دسے بھریڑیں ڈیہہ لویسی
ایں لطفاں نال الایں چا تیڈا تاج نہ سرلوں ڈیسنو لویسی

۱۴

ایں عشق تیڈے من ٹھار بٹھل بیمار کیتا اجہاں بی تقیسی
ایں رُتھ تیڈے ہیں کملے کوں لاچار کیتا اجہاں بی تقیسی
تیڈے عشق دے خلیدا ایں شلے دیدار کیتا اجہاں بی تقیسی
ایں نال لطیف بیکار دے غمخوار کیتا اجہاں بی تقیسی

۱۵

میرے قلب جگر دا مالک ہیں میرے دل کوں تھلا تمام دگر
میں خادم خلق اخلاق دا ہاں میکوں بے درد اپنا نام نہ کر
میکوں پل پل ضرب شدید لگا تیکوں قسم خدا آرام نہ کر
جیویں مرضی آوی کر لطفی میڈے پیار کوں پر بدنام نہ کر

۱۶

گن گن تارے رات گزاری ڈیہہ ڈکھ نال گزاری ہے
تیڈی دلبر دی فرقت وچ ہر لمحہ سال گزاری ہے
تھیئے لکھ ناسور جگر وچ جڑھے میڈا جیوں گزاری ہے
میں لطفی ہڈ ہڈ ویداں جاں چن نال گزاری ہے

کافی

عشق دی منزل دُور سہیلی
تھی نہ ہنڑ مجبور سہیلی

پہلے عشق دی میں کوں ڈیکھیں
اینڈی گزری رین کوں ڈیکھیں

ہر رستے ہر ہین کوں ڈیکھیں
دل نہ ٹھکھے تے ہین کوں ڈیکھیں

عشق کریندے چُور سہیلی

شالا عشق رہے روپوش
اینڈے کٹھے تھیئے خاموش

جڈاں ایکوں آیا جوش
ڈٹھا موسے تھی بے ہوش

سڑ گیا ہا کوہ طور سہیلی

بازی عشق کہیں نہ بیتی
ہیر سسی تے کیا کجھ بیتی

سونٹی یسلی ڈنڈی کتی　　عشق ہیوں کوں وانگ تتی

یاد رکھیں مشہور سہیلی

کر دیندے اسے فنا کیاری　　تھیں ہیوں غمناک پیاری

کر ڈیندے اسے فنا کیاری　　اسے ڈاڈھا ہے صفا کیاری

شیر ہیوی مشہور سہیلی!

سجن تھے اسے نظر یار　　تھاں وتے ہن ول خوشی نہ

سجنے لال توں شوخی تھی نہ　　ایتھا اوکھا تلفن جی نہ

چھوڑ سجے دستور سہیلی

کافی

جیڑے بار جانی فقط تیں چوائے ہن
میڈے سے بین کھلدے محض تیں ہوائے ہن
ڈکھاں ماری ولڑی واہرانوں ہیں،
ہیں بے پر ہمت وا پروازتوں ہیں،
ممتازتوں ہیں تے شہبازتوں ہیں،
تیڈے ناز انداز ہرتوں سوائے ہن
میڈے نالی تیڈا جو تکرار نت اے
تیڈا غیر اولنڑ ہو آزار نت اے
فرقہ تیڈی وچ جو یار نت اے

میکوں نیں نظار سے مرن دے ڈکھاندے ہن
میڈے حال اجڑے ڈو بھالدا ہے
ہجراں دی بگڑی جو دُکھ دُکھ کے بھاہندے
ہر ہوں دی شکایت بھراں ڈھڈا ساہے
تیں در دردے ہنڑ ں نے طعنے ڈیواندے ہن
جگر پاش ٹکڑیں را گھر چھوڑ گیوں
اے آساں اُمیداں سبھے توڑ گیوں
میکوں جگ دے وچ کلھا چھوڑ گیوں
رقیباں دے اُلٹے تیں ویڑے وساندے ہن
میں جلیے محبت کوں ہنڑ ناہیں جلیسیں

ہ دیدار ڈیلس ایویں رت روولیس
میڈے اجڑیے ہاں تے کھڑا منگ ڈیلس
تیڈے راہ تیں سو بٹھایں رشتے کائے ہن
کر ہوش بے ہوش لطفن داجاتی
ہے مایوس مانوس دلڑی دیوانی
جے دل چن وساویں تیڈی مہربانی
تیڈے عشق کنگن پوائے ہن

کافی

نت جھلیے ہجر دسیے تیرا ساں — لیے روندڑاں رت وسے نیر آساں

سک سک دی دل وچ جگدی اے — کاڑ سا پیاری لگدی اسے

اے لسمل پھڑک نہ سگدی اے — وچ خواب ڈٹھی تعبیر اساں

جیندا شمس قمر مہاں ٹبے سے — ہوندے جلوے والے نشان ہے

ویران بے جاں جہاں ڈسے — ڈٹھی بجھ ہوندے تقدیر اساں

لگ ... دے وچ سکراں گئی — بھل دنیا دی سب نات گئی

... دے جلوے دی پے جھات گئی — گئے تن من اپنا چیر آساں

... لگ گئے — ... ہو ڈیہہ دا چھڈ کار گئے

... نا کی تے آبار گئے — کیا بیان کروں تفسیر اساں

اگر لطفؔ عقل صفا بیٹھاں — اوندے نام توں مفت وکا بیٹھاں
ہتھ کنگن کا بے پا بیٹھاں — ہن بن بن گیوں مست فقیراساں

قطعے

۱

خواہش دل اج پیدی کیوں نئیں — روح کوں کوئی شے بھدی کیوں نئیں
لطفؔ رب دی شاہ ڈوں بگئے — موت جو منگداں اندی کیوں نئیں

۲

بکھا بکھ دی گال نہ پیدے — سکھا سکھ دی حال نہ پیدے
لطفؔ اپنی رام کہانی — سنجڑا ہے کوئے نال نہ پیدے

خوشتر دے حالات تے شاعری

محمد طریف سرائکی زبان دے جواں مرگ شاعر عبداللطیف لطفی دے چھوٹے بھرا ہن
او اپنے ابا محمد یعقوب المرحوم دے گھر اں جام پور وچ ۱۹۵۰ء وچ پیدا تھئین۔ انہیں اپنی ابتدائی
تعلیم نال سو، الہ آباد وچ پائی تے انہیں مڈل کرن دے بعد ہائی سکول جام پور کنوں میٹرک کیتا
میٹرک کرن دے بعد او لوح وچ بھرتی تھی گئے۔ گھٹی سال ملازمت کرن دے بعد کہیں پراسرار
مالوی مرض دا شکار تھی گئے تے ۱۹۷۸ء وچ کمبائنڈ ملٹری ہسپتال ملتان وچ فوت تھی گئین۔ انہیں
دی میت کوں انہیں دے آبائی قصبے وچ سپرد خاک کریا گیا

محمد طریف دی اپنے بھرا شاعر عبداللطیف لطفی دا نگوں جوانی وچ شادی دے سہرے
پا تے بغیر وفات پائی

محمد طریف اک ذہین تے قابل نوجوان ہن انہیں کوں شاعری دا شوق چھوٹے
ہاتوں ہا انہیں شاعری وچ اپنے بھرا لطفی دی شاگردی اختیار کیتی ہائی۔
محمد طریف ابتدا وچ یاد تخلص کریندے ہن لیکن بعد وچ انہیں خوشتر اختیار کر گھدا۔
محمد طریف خوشتر نے اپنی مختصر عمر وچ شاعری دی تقریباً ہر صنف وچ طبع
آزمائی کیتی اے۔ نظم، غزل، قطعہ، ڈوہڑہ تے ماہیے وغیرہ انہیں دے کلام
وچ عمر دی مناسبت نال خاصی پختگی ملدی اے تے فنی شعور دا احساس دی لدے
موضوعات دی رنگا رنگی نال انہیں دا کلام گوناگوں خصوصیات دا حامل اے۔ عشقیہ

موضوع دے علاوہ انسانی تجربات کوں وی انہیں اپنی شاعری دا موضوع بنائے انہیں دی نظم "قوم" اصلاحی خیالات دی عکاسی کریندی لسے۔ تے مزاحیہ نظم "بڈھ" وچ انہاں انسان دیں مجبوریں کوں بہوں سوہنڑے انداز وچ بیان کیتے۔

سرائیکی زبان اج جیڑھے مشکل حالات وچوں گزردی پئی نوجوان نوشتر کوں دی اوندا بھرپور شعور حاصل ہے۔ ایت واسطے انہیں دی نظم "سرائیکی" تے کئی قطعات وچ انہیں دا فکر ملدے۔

نوشتر مرحوم اپنی مختصر عمر وچ جو کجھ لکھیئے او وی انہیں دی شاعرانہ صلاحیتں دے اظہار واسطے کافی اے لیکن او اگر پوری انسانی عمر تے پیدا تھیندا تاں یقیناً سرائیکی ادب انہیں دے شاندار کلام نال مالا مال ہوندا تے آوݨ والی نسلیں دے ذوقی دی تسکین دا سامان تھیندا۔

محمد اسلم رسولپوری
۹ مارچ ۱۹۸۰ء

ڈوہڑے

۱

ہک عرصے توں دیدار نیں تھیا ناراض تاں نہ دلدار ہوسی
ہا ایجھا تاں نہ چن میڈا رب جانڑے کیا اسرار ہوسی
معلوم تھیندے اوں سوہنڑے دا کہیں دے نال پیار ہوسی
یا کوٹھے وچ ہے خوشتر یا شکھ توں تارو تار ہوسی

۲

اے خواہش ہے دِل سکدے دی تیڈے روز نگاہ دے وار ہوون
توں کھلدا رہیں میں ڈہداں رہاں نہ دُنیا دے کم کار ہوون
میڈے پیاسے پیاسے ہتھیں وچ گلنار تیڈے رخسار ہوون
میڈے کھلدے چہرے تنے خوشتر تیڈیاں زُلفاں خوشبودار ہوون

۳

برداشتی توں ودھ برداشت کیتم دلبر دی سک مجبور کیتے
بے جرم وچھوڑا پے گئے جن ہک پیار دا جرم ضرور کیتے
ایں جیون کوں لا گھنڈ بیٹھاں ہوں ہک سانول معذور کیتے
ایہہ پاگل نوشتر جگ ابدے ہیں خود کوں خود مشہور کیتے

۴

جیکوں لطفن لطفن جگ ابدے او رہدا الہ بادے
ایہہ میڈا ہے اُستاد تلے دل اُستادیں دا اُستادے
تلے قوم دیاں جڑھاں نقماں پڑھدے آندی دلوں داد دے!

نوشتر اُستاد تلے شاگرد ہوں

۵

دُکھ سول تے غم دی چکی وچ میں پیس تیں سُرمہ تھی گیاں
تِکھے تِکھے نک گھٹ تے گل گھوٹ عماں دے پی گیاں
میں دور چھوڑ نیندے جنیدے جنید یا جی مروی گیاں
جے پچھے حال خدا خوشتر میں کیا آکھساں میں جی گیاں

۶

میں نہ کریں میں نہ ملیا جے نہ مار یو میں
میں دے وچ شیطان ہا مار یا سنڈا کے نیں تیں
جے کر تیں نہ میں ماری او ساد ھیں ھیں
فرعون دے وانگے موئے او خوشتر میں نیں ماری ھیں

۷

توں شیریں بنڑ کے حکم چا کریں جان دی بازی لاڈیواں
فرہاد وانگے کہسار وچوں میں کھیر دی نہر وہاڈیواں،
ایں فتح نصرت دے سہرے میں سر تیڈے تے پاڈیواں!!
میں پیار وفا خوشتر تیکوں لکھ واری ازما ڈیواں!

ماہیے

۱۔

ناراض خدا ہوندے — بندا اکھ ملا بندا نام برا ہوندے

کینیاں نے وفا کیتے نہیں — اج پیار حسیناں دا مطلب ٹوں ٹوں ہویا

شکرے دی نظر ہووے — جے عشق دا شوق ہووے کپڑے دا کی گھر ہووے

بے کار نیاری اے — گھر نہ ونج ٹک پوا اج رات اندھیاری اے

بے کار دوا ہوندے — ناکام محبت دا انجام برا ہوندے

مرجانا ویڈانیں — جیں زہر دی پوڑی اے کھل ہس الوینداں

انکار ہے کیوں تیکوں — انسان ہاں میں دی جیں حق پیار دا ہے

اج پیار دیاں کیتے نہیں — بے دین حسیناں دا اعتبار دیاں کیتے نہیں

غیش دا زمانہ اے — مچھ ریش صفا ہووے منہ لگدا زنانہ ہے

سرائیکی

جیڑھے بندہ آکھے کہیں کم دی نہیں سرائیکی
اوں بندے نال اصلوں نہ رکھ سلام علیکی
کوئی چیز نئیں سرائیکی جیہے اماں ہاے سب دی سکی
میں گالھ اینداں حقی اے گالھ کے نیں شکی
تساں وی من گھنو ہٹ ہے گالھ میڈی پکی
قسم خدا دی اینداں تاں صفتاں ہن ملائیکی
کوئی ڈرک بھج کرد کوئی پندی کے نیں چٹی
تے یکیں کنوں ویسوسیں ورا اینویں ڈٹی

ہٹ حرکت وچ آ ونے حرکت وچ ہے کھٹی

مجال کیس دی کرے اٹاٹیک کوئی اٹا ٹیکی!

جے اماں ساڈی مر گئی تاں تھی ویسوں چھورے

سیس کون ڈیسی لوی تے کون ڈیسی ٹورے

ہن توں اٹھی سو ہنتر ڈیکھا کوئی اپنا زور ے

توں چپ کیتی بیٹھیں اے ہے تیڈی نالائقی

قوم

بنا دیں قوم دی میں نظم پہلوں اسمان گھن آیاں
نقطے ڈوہیاں مصرعیں دا میں کل سامان گھن آیاں
میں تیڈے شوق دی خاطر عجب عنوان گھن آیاں
جو حال ایں قوم دا ڈیسا اوہو ارمان گھن آیاں

ایں دھرتی تے بے زوریں دا پیا قتل عام تھیندا اے
امیہ اومنڈی اے عزتیں دا جتھاں نیلام تھیندا اے

سٹیں ایم اے پاس کرنے وی وداپھردا اے بیکارے
جتھاں سردیں گولیندے ونج تے جہل اندا اے گنکارے
ہتھ گھن ڈو روپے ڈیہہ ڈھوندا سر تے ہے گلدے

نماشاں تماشا کیا پچھدیں اسے ڈیہدے ڈینہ کوں چن تارے

خدا دا نائب ہے تو ڑیں قہر دے وات چھندا پئے

ایہہ لیلا ہے جو پیئے ہنڈے ہنڈے وات چھندا پئے

ستم جو غریباں تے ہا تقدیر دے رب کوں منظور ہے

اوڈھا دھیں واخدا جانے تھوں زر دار مغرور ہے

جو ولح پلے دی چوا گھندے ایہہ ایں گودے دا منظور ہے

او اتھاں نیں الا سگدا ایں زر دار او مزدور ہے

میں پچھداں اے عزت دار کیوں اج کھانیں گجدے ہن

غریباں دی اے عزت کھلونا کیوں سمجھدے ہن

خرابی دا ایہو عالم کڈھاں یارب ختم تھیسی

کبڑاں انصاف دا اُچا ایں دھرتی تے علم تھیسی
میں بچھداں کہ اخوت دا کبڑاں ایں جا چھنسم تھیسی
تیڈے مظلوم بندیں تیں ڈساکے تائیں رستم تھیسی

خدا وندا تیڈی قدرت مریندی کیوں نہیں جوشاں اے
خبر نئیں خوشتر میکوں ہٹ کیوں ہر فرد خاموشاں اے

ڈھ ڈھ

دُنیاں دے اگوں کیتی میکوں خراب ڈڈھا

ہر ہر قدم تے ڈتی ڈاڈھا عذاب ڈڈھا

اللہ خراب کری کھاوٹی داتوں تقاریں !!!

بکھ دی ہے تیڈی عادت توڑیں جوناں تاریں

میکوں دی خوار کیتی توں آپ وی خواریں

ہر جاہ وڈا کریندیں توں مہنڑیں ہاب ڈڈھا

ہر شخص تیں توں کِک ڈے اصلوں نہ کیئں کوں بھنبدیں

جھتڑ ادیگ ڈبدیں گوڈے توں کھوڑ پیندیں

گجیں دے وانگ بھج بھج ہوٹیاں تروڑ کھندیں

کھاون توں ڈسیندیں ڈوبا تالاب ڈڈھا

نندراں حرام کریں راتیں کوں توں جگاویں

سندھاں وی توں مراویں چوریاں وی توں کراویں

حالت بنا فقیری دَر دَر وا پناویں

گھنیاں میں نئیں توں سارے پچھلے حساب ڈڈھا

گکڑیں پیڑ پیڑ چوریاں پُرا ٹھے کھاویں !!

حلوے فلودے زردے سیویاں پلاؤ چاویں !

نہ دال ساگ چھوڑیں نہ انڈے بھت بچاویں !

ملاں حضور وانگوں ہیں ڈڈھ نواب ڈڈھا !

خوشتر وی نال تیڈے ڈڈھا حجال ہووے !

کر نہ ذلیل بیشم آ گے وی کال پہوں لے

کھاوٹ دے معاملے وچ تیڈی کمال پہوں لے

کہیں بے ویلھے میں لکھساں تیڈی کتاب ڈڈھا

غزل

مرحبا شے بعد ساڈا مقبا میل ہے خدائی

اپنی سنڑا کہانی نہ تات کر پرائی

اَج روز عید دا ہے دِلکش لباس پا ائیں

سینے دے نال لاچا زیادہ نہ ڈسے بھائی

پیاسا تڑپدا رہ گیاں نظراں لکا گئے دِلبر

اَج واسطے خُدا دے ساقی پلا سوائی

وعدے توں ظاہر ہوندے ایمان آدمی دا

جیندی زبان کاٹے نی ہوندی ہے کیا دوائی

سب کچھ لٹا وٹا کے آیاں میں تیڈے در تیں

خالی ہیں گھن نہ ویساں اَج کاسہ گدائی